

KERSTAVOND OP ZEE

VERHALEN ONDER UIT DE OUDE SCHEEPSKIST

Na de twee mooie studiejaren op het internaat van de Kweekschool voor de Zeevaart in Amsterdam, werd ik aangenomen bij de Holland-Amerika Lijn. Vol enthousiasme begon ik m'n zeevarende carrière op de 'Kloosterdyk' op de Mexico dienst, daarna op de stokoude , maar heel gezellige 'Dongedyk' op de US Westcoast. Aan boord kreeg ik op zee de gelegenheid om het verplichte memoriaal en cijferboek bij te houden. In de havens lukte dat meestal niet vanwege het lossen en laden. En ruim een jaar na het behalen van het BS-getuigschrift, ging ik naar Den Haag om daar examen te doen in Seinen en Aanvaringsreglement. Dat ging gelukkig goed en ik ging weer naar huis met het diploma als Derde Stuurman Grote Handelsvaart op zak en ook zwaaide ik daarmee officieel af als "Kweekeling" van de Kweekschool voor de Zeevaart. Na ruim een maand verlof monsterde ik aan als 4e Stuurman op de 'Rotterdam'. Ruim twee jaar heb ik op dit prachtige schip gevaren. Schitterende reizen: trans-Atlantisch, veel cruises en twee wereldreizen. Hierna werd ik bij de RDM betrokken bij de afbouw van de 'Moerdyk'. Nadat dit mooie, conventionele vrachtschip met heel veel koel- en vriesruimte in dienst was gesteld, werd het ingezet op de dienst op de US Westcoast. Onderstaand verhaal speelt zich af op de eerste winterreis van de 'Moerdyk'.

Het was enkele dagen voor Kerst, vlak na de kortste dag van het jaar 1965, toen we vanuit Rotterdam met een lading stukgoederen vertrokken naar de westkust van Noord-Amerika via het Panamakanaal. De eerste aanloophaven zou zijn Hamilton op Bermuda. De 'Moerdyk', was het laatste conventionele, maar, qua navigatiemiddelen, heel modern uitgeruste vrachtschip van de Holland Amerika Lijn. De reis naar de Westkust zou ongeveer 3 maanden gaan duren en het schip was bij vertrek Rotterdam tot op het merk afgeladen.

Afscheid nemen van moeders en kinderen, zo vlak

voor de Kerst, was moeilijk. Toen de 'Moerdyk' door twee sleepboten van de Wilhelminakade werd getrokken en werd uitgezwaaid, vloeiden er dan ook wel wat traantjes. Omdat ik toen in het Oosten van het land woonde en onze dochter nog een baby was, kon mijn vrouw er niet zijn. Nadat de sleepboten waren losgegooid gaf kapitein Toon Lagaay drie lange afscheidsstoten op de sloopshoorn en deze waren de laatste geluiden van de 'Moerdyk' die op de kade konden worden gehoord. Even later waren de wegbrengers op de kade opgeslokt in de mistige motregen. De havenloods werd afgegeven op een van de sleepboten en de 'Moerdyk' stoomde onder loodsaanwijzing richting zee. In de hutten van de bemanning lagen de kerstcadeautjes ingepakt in de koffers. Ook de dames van de Bibliotheek voor Zeevarenden hadden tegelijk met de boekenkist kerstpresentjes meegegeven die op Kerstavond mochten worden uitgedeeld.

Nadat de rijksloods enkele uren later was gedebatteerd nabij de Maas Oostboei, werd koers gezet in de richting van het Engels Kanaal. Het weer was ronduit slecht met overdekte grauwe lichten. Veel regen en heel veel wind en dus ook een matig tot slecht zicht. Het was alsof het zonlicht niet de kans kreeg om nog wat daglicht te toveren. Voor de stuurlieden betekende het dat de eerste paar dagen, zolang het schip nog niet door het Engels Kanaal

was, er met z'n tweeën wacht gelopen moest worden op de navigatiebrug. Eén van beiden stond continu achter de radar om de overige, drukke scheepvaart in de gaten te houden en om de positie bij te houden. Aan het roer stond een matroos en op de brugvleugel een uitkijk. Uiteraard was ook de kapitein permanent op de brug aanwezig. De kapiteinsbediende had op de bank in de kaartenkamer een soort van slaapplekje gecreëerd, zodat de kapitein zo nu en dan even daar een slaapje kon doen.

Zodra we Start Point aan de zuidkust van Engeland voorbij waren, dook de 'Moerdyk' met haar neus in de zware zeegang en deining die vanuit de Atlantische Oceaan het Engels Kanaal binnenrolden. Het voorschip zat meer onder dan boven water en het schip nam soms enorme klappen water over. Buiten op de brugvleugel ademde je daar tegelijk met de lucht ook veel zout buiswater in. Het hele voordek stond vol met vrachtauto's die met staaldraden en spanschroeven zeevast waren gesjord, zodat ze niet van hun plaats konden schuiven. Om toch bij de verschillende dekhuizen en het kabelgat te kunnen komen, waren aan dek tussen de vrachtauto's ook touwen gespannen, waaraan je je kon vasthouden als je naar voren moest. Ook in de hutten en de salons was alles zeevast gesjord. Op de eettafels waren de slingerlatten aangebracht en de tafellakens waren natgemaakt, zodat de schalen, borden en kopjes nog enigszins op hun plaats bleven bij het slingeren en stampen van het schip. De stoelen waren op hun plaats vastgezet aan het dek met de speciale daarvoor bestemde spanschroeven. De stormkleppen waren op het hoofddek aangebracht voor de ruiten van de officiers lounge, kombuis en bemanningsmessroom.

Vanwege het te verwachten slechte weer op de Atlantische Oceaan tijdens de oversteek naar de Caribische Zee, had de kapitein op grond van een routeadvies van het KNMI besloten om een zuidelijke route te nemen, vlak ten Noorden van de

Azoren langs. Deze route was wel langer dan de noordelijke route langs de grootcirkel, maar zou het schip al na enkele dagen in rustiger vaarwater brengen. Tenminste dat hoopten en verwachtten we. Vanaf Lands End werd richting Azoren koers gezet. Het gevolg was wel dat de hoge deining nu meer dwars in kwam en het schip, ondanks de zogenaamde Flume anti-slingertanks, zwaar slingerde met soms enorme halen naar beide kanten. De zeeën rolden dwars over het dek en de vrachtwagens verdwenen regelmatig tot aan de cabines onder water. Toch moesten aan dek de sjorringen van de trucks en andere deklading zo nu en dan gecontroleerd worden. Een gevaarlijke klus, die alleen kon worden gedaan wanneer de mensen met een lijflijn geborgd waren.

Normaal lopen was er nauwelijks nog bij. Wilde je een trap op of af, dan wachtte je gewoon tot het schip bijna aan het eind van een slingerbeweging was en dan kon je zo'n beetje horizontaal over de trap lopen. Om nog een beetje te kunnen slapen hadden de meeste bemanningsleden, van wie de kooi langsscheeps was geplaatst, aan de buitenzijde van het bed hun zwemvest onder de matras gestopt om niet uit hun bed te vallen. Zo ploegde, al stampend en slingerend, de 'Moerdyk' door de Noordelijke Atlantische Oceaan op weg naar Bermuda. Het weer bleef slecht en de vooruitzichten beloofden de komende dagen niet veel goeds. Iedereen werd doodmoe door de bewegingen van het schip en elk bemanningslid probeerde zoveel mogelijk te rusten en wat slaap te pakken te krijgen.

Maar ook op zee werd het Kerstavond. Zo goed en zo kwaad als het ging was er in de salon door de bootman en de scheepstimmerman een kerstboom opgetuigd. Als een mast met tuigage, was de kerstboom vastgezet met wat dunne kabelgarens op een salontafel. Ballen en slingers erin en in de top een prachtige piek. En de verlichting bestond uit elektrische kaarsjes. Ook vastgesjord stond

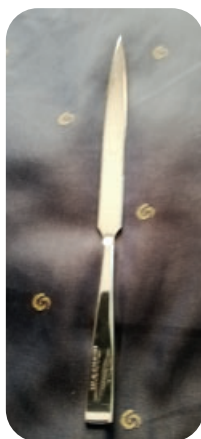
KERSTAVOND OP ZEE (VERVOLG)

op dezelfde tafel een echte grammofoon; dus met een luidspreker erin. Want de dames van de Bibliotheek voor Zeevarenden hadden ook gezorgd voor een grammofoonplaatje met daarop stemmige kerstliedjes en een korte kersttoespraak van een koopvaardijpredikant.

Geleidelijk druppelden de bemanningsleden die geen wacht hadden die Kerstavond de salon binnen, zochten een plekje op en wachtten op de dingen die gingen komen. Intussen slingerde en stampte de 'Moerdyk' enorm met flinke verhalen. Regelmatig moest er een beker chocolademelk worden gered van een zweefduik vanaf een tafel. Onze kapitein, Toon Lagaay, letterlijk een zwaargewicht, hield een kort toespraakje en probeerde zich aan een tafel staande te houden. Hij had het erover dat we, ondanks het 'pokkeweer', er maar het beste van moesten maken en hij wenste ons een goed Kerstfeest toe. Daarna werd elektricien Horde uitgenodigd om de grammofoon te starten, zodat we naar de kersttoespraak van de koopvaardijpredikant konden luisteren. Wel u begrijpt het al. Hoewel ik zelf wel kon raden wat onze predikant wilde vertellen, was zijn verhaal echt niet te volgen. De arm van de grammofoon danste al krassend over de plaat op de maat van het slingeren en stampen. Steeds weer opnieuw probeerde onze elektricien de naald in de juiste groef te leggen, maar even zo vaak vloog deze er uit naar het midden of van de plaat af. Flarden van de kersttoespraak kwamen uit de luidspreker: Kind Jezus, vrede op aarde, kribbe, Maria en Jozef, volkstelling, wijzen, herders, engelen, schapen, "ere zij God in de hoge" en "heden is uw Heiland geboren". Als je dit verhaal niet kende, had je het ook zeker niet uit deze flarden bij elkaar kunnen puzzelen.

Ook het "Stille Nacht", gezongen door het Matrozenkoor uit Rotterdam, bestond uit onsamenhangende geluiden en gekras. Niet te

verstaan dus. Het aanbrenge van een extra noodgewichtje op de naald om deze in de groef te houden had ook niet het gewenste resultaat. Hoewel, het zorgde wel voor veel hilariteit en de elektricien werd van alle kanten bedolven onder heel goede technische adviezen en werd aangevuurd om toch nog een beetje kerstmuziek uit de grammofoon te krijgen. Uiteindelijk werd de moed maar opgegeven en zaten we, onder het genot van de warme chocolade of iets anders dat de mens ook innerlijk verwarmt,

gezellig bij elkaar en kwamen er onder de dekbalken allerlei sterke kerstverhalen uit de herinnering of dikke duim tevoorschijn. Ook werden de kerstcadeautjes van de Bibliotheek voor Zeevarenden uitgedeeld en uitgepakt. Ik kreeg een prachtige zilveren briefopener met de beeltenis van een vrachtschip erop en de tekst: "Kerstfeest op zee" (die heb ik dus nog!).

Dit nostalgische sfeertje werd plotseling verstoord toen het schip een onverwachte haal maakte en met een knal de tuigage van de kerstboom het begaf. De boom duikelde om en de meeste glazen kerstballen spatten op het dek uit elkaar. De piek werd gelanceerd en veranderde na een korte glijvlucht in onherkenbare stukjes glas. Na een geslaagde reddingspoging werd de grammofoon met het kerstplaatje weer in een doos gedaan om te wachten op een volgende kerstavond bij beter weer. Nadat de rommel was opgeruimd, verdwenen er steeds meer mensen naar hun hut om nog wat te kunnen slapen voordat ze weer geroepen zouden worden voor de "kerstnachthondenwacht" van middernacht tot vier uur. Het was een bijzondere kerstavond op zee; een avond om niet meer te vergeten.

Met vriendelijke groet, Leen Bosma